

Wordt gesekst rundersperma 'hot'?

Na een trage start lijkt het gesekste sperma tot een doorbraak in Nederland te gaan komen. Met stijgende vaarzenprijzen en een ambitie om te groeien is er meer behoefte aan aanfok, mét behoud van het gesloten bedrijf. 'Melkveehouders zien gesekest sperma steeds meer als investering in plaats van kostenpost.'

ing. Alice Booij

Gesekst sperma staat opnieuw in de belangstelling. Met een wat ruimer wordend quotum de komende jaren en het voor-nemen van melkveehouders om meer te gaan melken, is er meer behoefte aan vaarzen en koeien. En ook vanuit het buitenland is er meer interesse voor exportvaarzen en daarmee lijkt de prijs aan te trekken. Redenen genoeg dus om ervoor te zorgen dat er meer vaarskalveren geboren worden. Het pad is in een rechte lijn geplaveid naar gesekest sperma. Waren het in eerste instantie de fokkers en specialisten die wel brood zagen in meer vaarskalveren, momenteel komt de interesse voor gesekest sperma vooral uit de hoek van de systeemdenkers, aldus Albert Reurink van Cogent Europe. "Ze kijken niet naar een individuele koe, maar naar het grote geheel, het systeem, zoals de Van Bakels. Ze willen groeien in quotum, maar zien dat de vaarzen schaars en dus duur worden." En regeren is vooruitzien. Wie nu gesekest sperma koopt, melkt pas over een kleine drie jaar het resultaat. Naast de toenemende vraag naar vaarzen denkt Reurink bovendien dat de veranderende vraag te maken heeft met de overgang van quotum naar vrijemarktsysteem. "In een quotumsituatie heb je minder dieren nodig. In een vrije markt is er altijd krapte. Kijk maar naar de VS."

Liever eigen aanfok

De systeemdenkers kiezen ook voor gesekest sperma op basis van operationele argumenten. Vooral grote bedrijven weten uit eigen ervaring dat dieren uit de eigen opfok naast minder ziekte-insleep ook meer kans op overleven

hebben in de melkveestapel dan aangekochte dieren. "Van de eigen aanfok is 95 procent succesvol, terwijl dat bij een aankoopvaars 70 procent is", noemt Reurink als voorbeeld. Ook het gemakkelijker kalven van de vaarzen door het gesekste sperma (het gaat tenslotte om lichte vaarskalveren), zien deze veehouders als voordeel. Maar het sperma is duurder en door een lagere bevruchting hebben de veehouders per dracht ook nog eens meer inseminaties nodig. "Het rekensommetje maken deze ondernemers snel en ze zien de toegevoegde waarde, het levert hun uiteindelijk ook 300 tot 400 euro extra op door minder vervanging of een hogere verkoopprijs. Ze denken niet in kosten, maar ze zien het werken met gesekest sperma als een investering", weet Reurink.

Gebruik nog minimaal

Momenteel is het gebruik van gesekest sperma nog minimaal. Naar schatting worden jaarlijks zo'n 10.000 dosis sperma afgezet, nog geen 0,5 procent van het totale aantal inseminaties. "De verkoop is licht groeiende", weet Reurink, die in 2002 met Cogent als eerste organisatie gesekest sperma op de Nederlandse markt zette, dat inmiddels te koop is bij KI Samen. Een revolutionaire stap, die door de melkveehouders toch heel lauw werd omgezet naar aankoop. "Boeren zijn traag in het veranderen. De meeste vertegenwoordigers die bij de boer op het erf kwamen vonden het niks, alleen wij waren enthousiast. Dat start viel dus niet mee", aldus Reurink. De prijs was te hoog, de bevruchttingsresultaten zouden te wensen overlaten, het kwam erop neer dat vooral de eigenzinnige pioniers gesekest sperma wilden uitproberen. Zoals Cobus Eppinga uit Sondel. "Wij kregen

Speciaal sperma levert 60 procent vaarskalveren

Gesekest sperma is het niet, maar het levert wel 60 procent vaarskalveren. Bovatel heet het sperma dat door WWS sinds kort op de markt wordt gebracht en waardoor op een bedrijf met 100 melkkoeien 10 vaarskalveren meer worden geboren, zo bevestigt onderzoek aan de Universiteit van Wisconsin. Dit sperma heeft een speciale (geheime) techniek ondergaan waardoor het meer vaarskalveren geeft en ook nog eens gelijk tot iets betere bevruchttingsresultaten leidt. Daardoor is het volgens de makers bruikbaar op pinken én koeien.

60 procent stierkalveren en dus was ik meteen geïnteresseerd toen het gesekste sperma op de markt kwam." Zijn eerste aankoop bedroeg tien rietjes. "Ik kreeg zeven vaarskalveren. Dat smaakte naar meer," aldus de melkveehouder met 80 melkkoeien. Inmiddels is de derde generatie uit gesekest sperma onderweg. "Ik gebruik het op mijn betere koeien om er zeker van te zijn dat ik van deze dieren een vaarskalf krijg." Alhoewel pinken de beste bevruchttingsresultaten noteren, heeft Eppinga ook koeien geïnsemineerd. "Pinken hebben een betere vruchtbaarheid en dan slaat het sperma wel beter aan, maar als koeien goed regelmatig tochtig en schoon zijn, zijn de resultaten ook goed." Als doe-het-zelf inseminator houdt de veehouder er wel rekening mee dat het gesekste sperma extra 'kwetsbaar' is. "Je moet de kop er wel bijhouden. Bij het ontdooien van een rietje ga ik niet in de stal staan als het vriest, maar dat doe ik dan bij kamertemperatuur", noemt hij als voorbeeld. Reurink verklaart de gevoeligheid met het noemen van de spermacellen per rietje: gemiddeld 2,5 miljoen. "Normaal ligt dat, afhankelijk van stier en organisatie, tussen 8 en 15 miljoen, met uitschieters naar 25 miljoen. Als we meer spermacellen in een gesekest rietje stoppen halen we geen hoge productie."

Beste resultaat op pinken

De meerprijs van het sperma ligt tussen 20 en 50 euro per rietje. Daar tegenover staan ook meeropbrengsten, geeft Eppinga aan. "Ik heb van mijn beste koeien meer vaarskalveren, die zijn duurder dan stiertjes. Bovendien gebruik ik meer Belgi-

sche Witblauwen." Als bijkomend voordeel noemt hij het makkelijker kalven van de pinken door de minder zware vaarskalveren. "Zo starten ze de lactatie soepeler en hebben geen last van witvuilen." Als Eppinga wat te wensen zou hebben, is het een beter bevruchttingsresultaat. "Ik heb nu 1,5 rietje nodig, normaal 1,3. Het moet eigenlijk op dezelfde lijn komen." Reurink bevestigt dit. "De bevruchting zit op 85 procent van normaal sperma. Het is ieders wens om dat naar 100 procent te brengen."

Hij verwacht dat er meer kennis over gesekest sperma komt nu er meer aanbieders zijn. Na Cogent hebben ook WWS en ABS vanaf begin dit jaar de verkoop van gesekest sperma gestart. Terwijl CR Delta bezig is met de bouw van een laboratorium om sperma te seksen. "We willen in het komend boekjaar, tussen september 2007 en september 2008, beginnen met de verkoop", aldus woordvoerder Bertil Muller die hier verder nog niet veel over kwijt wil. "Er is markt, denken we. Maar we hebben nog geen ervaringen en we weten ook nog niet welke stieren we beschikbaar krijgen met gesekest sperma en tegen welke prijs." Duidelijk is wel dat alle laboratoria in de wereld op maximale productie draaien. "De vraag is tien keer groter dan het aanbod. Het aantal laboratoria wereldwijd, waar het sperma gescheiden wordt, is klein", weet Reurink. Naast drie in Amerika, één in Brazilië en één in Engeland zal Nederland nummer zes van de wereld openen. "De opstart zal waarschijnlijk net als bij ons traag zijn, maar als inseminatoren met verbazing zien dat pinken gewoon goed drachtig worden, is het hek van de dam."

VRAAG EN AANBOD

De vraag naar gesekest sperma is momenteel tien keer groter dan het aanbod. De laboratoria draaien op maximale productie.

Foto: Egbert Jonkheer

Geen genetische vooruitgang

Gesekest sperma mag dan het aantal vaarskalveren verhogen, een bijdrage aan een snellere genetische vooruitgang levert het amper, zo bleek uit onderzoek van Wageningen UR. "Het gebruik van gesekest sperma levert een hele geringe bijdrage aan de genetische vooruitgang in de veestapel", bevestigt onderzoeker Piter Bijma. "Het heeft zeker niet hetzelfde effect als ET."